

LAISVĖ
WEEKLY
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

L A I S V V Ė

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVE—LIBERTY
SAVAITINIS
Dalyje Queens apskritys (N. Y.) \$10.00
Kanadoje \$10.00
Kitur užsienyje 12.00
Jungtinėse Valstijose \$9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

KRISLAI

DAR VIENAS ĮRODYMAS LAZDOS DU GALAI ŽMONĖS NORI GIRDĖTI DIDE LIS LAIMĖJIMAS JO TIKROJI BĖDA SVARBIOS DERYBOS

A. BIMBA

Filadelfiečių spaudos nau- dai parengimas gražiai pa- vyko. Tai dar vienas įrody- mas, kad mes turime jėgų pasibrėžtą tikslą pasiekti.

Neabejoju, kad waterbu- riečių tam pačiam garbin- gam tikslui parengimas šio mėnesio 16 d., šį sekmadie- ni, taip pat duos puikių re- zultatų.

Mūsų rudeninis vėjus jau čia pat. Pradėsime suspaio 1 diena. New Yorke ji atida- rysime sekmadienį, rugsėjo 30 d., su parengimu Laisvės salėje. Ta pačia proga atžy- mėsime mūsų seno veikėjo drg. Keršulio 85-ąjį gimta- dienį. Tikimės gražios, skaitlingos sueigos.

Zinote, kaip svarbu va- juose pirmąjį šūvį iššauti taip, kad jo garsas pasiektų visus laisviečių pasaulio kampus ir kampelius.

Kai kurie iš Lietuvos su- grįžę turistai primeta intu- risto darbuotojams stoką mandagumo, šiurkštumą ap- sėjime su svečiais ir t. t. Į klausimus, girdi jie atsa- ko grubijoniškai, kartais su pašaipą.

Zinoma, jei taip pasitaiko, tai negerai. Mes už manda- gumą.

Bet, iš kitos pusės, kaip su svečiais, su turistais? Gal vienas kitas jų su savo poelgiu tuos darbuotojus iš- veda iš kantrybės? Lazda turi du galus, arba, kaip žmonės sako, kaip šaukia, taip atsiliepią, arba, dar ki- taip: medalis turi dvi puses.

Kalbos eina, kad valdžia nori priversti senatinio Wa- tergate skandalo tyrinėjimo komitetą savo susirinkimus nerodyti televizijoje ir gar- sinti per radiją. Girdi, ga- dina žmonių nuotakas, ken- kia šalies gerovei, ypač saugu- mul. Kam tokius dalykus rodyti visam pasauliui!

Reikia, kad šis val- džios pasimėjimas neišdeg- tų. Žmonės nori matyti ir girdėti, kas ir kaip juos valdo, kokiu būdu, nelesi- tinų, kriminališkų priemonių buvo griebtasi laimėti rinki- mus. Tegu žmonės švie- čiasi, daugiau rūpinasi už ką ar kam savo balsą rinkimuose atiduoti.

Džiugu, kad aštuoni Viet- namo karo veteranai, karo priešai, Gainesville, Fla., tapo išteisinti. Norėta jais nusikratyti, jiems balsą už- daryti ilgų metų kalėjimu. Panaudota šnipai ir provo- katoriai. Nepavyko, neišde- gė.

Laimėjo demokratija, žmonių valia. Puikui!

Kolumnistas James Res- ton šitai apibūdina presi-

Policija areštavo Boyle; kaltina jį dalyvavimu Yablonskio žudyme

Philadelphia, Pa. Buvęs Jungtinės Mainierių Unijos prezidentas W. A. Boyle areštuotas ir kaltinamas dalyvavimu 1969 metais Joseph A. Yablonskio žudyme. Taipgi areštuotas Jungtinės Mainierių Unijos distrikto prezidentas Wm. J. Turnblazer, kaip Yablonskio žudymo suokalbininkas.

W. A. Boyle viską darė, kad galėtų pasilikti unijos prezidentu. O jo tvirtu opo- nentu buvo Joseph A. Ya- blonskis. Tuomet sudaryta sukalbis jį nužudyti. 1969 metais Yablonskio namuose buvo nužudyta Yablonskis, jo žmona ir duktė. Išliko gyvas sūnus Joseph A. Yablonskis, gyvenęs kitur.

Joseph A. Yablonskis, nu- žudytojo mainierių vado sū- nus, kaltina buvusį mainierių prezidentą W. A. Boyle, kaip vyriausį suokalbininką nu- žudyti jo tėvą.

Nuteisti du Tarybų Sąjungos priešai

Maskva, Piotr Jakir ir Viktor Krasin teisme prisi- pažino, kad jie palaikė ry- šius su antitarybiniais agen- tais, prisidėjusiai prie žydų žudymo Tarybų Sąjungoje pasaulinio karo metu. Taip- gi prisipažino, kad jie sklei- dė antitarybinę literatūrą.

Teismas rado juos kaltais ir nuteisė po tris metus ka- lėti ir tris metus būti iš- tremtais.

LIVINGSTON, Calif. Se- rifo deputatai areštavo dar 68 streikierius, piketavusius už streikuotus vynuogynus.

Reikia, kad šis val- džios pasimėjimas neišdeg- tų. Žmonės nori matyti ir girdėti, kas ir kaip juos valdo, kokiu būdu, nelesi- tinų, kriminališkų priemonių buvo griebtasi laimėti rinki- mus. Tegu žmonės švie- čiasi, daugiau rūpinasi už ką ar kam savo balsą rinkimuose atiduoti.

Teroras siautėja Pietų Vietname

Saigonas. Pietų Vietnamo militarinis teismas nuteisė kalėti tris unijų vadus. Kal- tino juos už komunistams simpatiją, kadangi jie kovojo už taikos išlaikymą demo- kratinės santvarkos įvedim- mą.

Kalėjimais tebėra užkims- ti politiniais kalniniais, kurie vienokiu ar kitoku būdu pa- sisakė prieš diktatoriaus Thieu režimą.

Streikai Vakarų Vokietijoje

Bonna. Vakarų Vokietijo- je nuolat pasikartoja streikai ir uždaro daugelį pramonės šakų. Darbininkai reikalau- ja didesnių algų, kuomet pra- gyvenimo kainos smarkiai suokalbininkas.

Cologne mieste streikuoja daugiau 30,000, tarp kurių yra Fordo įmonės 12,000. Reikalauja pakelti algas 8,5%. Kai kuriuose kituose miestuose panaši padėtis.

Ragina pasirašyti algų bilių

Washingtonas. Darbo uni- jų veikėjų koalicija ragina prez. Nixoną nieko nedel- siant pasirašyti Kongreso priimtą algų minimumo bilių.

Pasirašytas bilius pakeltų mažiausias algas nuo dabar \$1,60 iki \$2,20 į valandą. Nixonas pareiškė esąs tam biliui priešingas.

Kinijos komunistų slaptas kongresas

Pekinas. Rugsėjo 11 dien- je Antradienį, rugsėjo 11 dien- je Santiago įvyko kruvinas perversmas. Militaristai nu- vertė demokratinę Liaudies Fronto valdžią. Jos preziden- tas Salvador Allende nužudytas. Visą valdžią į savo rankas paėmė keturi generolai. Šalyje paskelbtas karo stovis. Įvesta griežiausia militarinė diktatūra. Buvusios liaudies valdžios žmonės medžiojami ir masiniai are- stuojami.

Liaudies valdžia su socialistais ir komunistais prieš- kyje išsilaikė tikrai trejus metus. Įvedė daug reformų. Tas nepatiko turčiams ir Amerikos kapitalistiniams inte- resams. Net kelias atvejais jie bandė valdžią nuversti. Ruošė prieš ją demonstracijas. Bet tik dabar jiems pa- vyko. Šiuos žodžius rašant, dar nėra žinių, kaip į šį mili- taristų pučą pažiūrės liaudis už sostinės. Kalbama, kad šalyje prasidės civilinis karas.

Laukia sūnaus prisikėlimo

Barstow, Calif. Parkeriai dar vis laukia 11 metų sū- naus prisikėlimo. Jų sūnus Wesley sirgo cukrine ir re- liginės sekotos kunigo gydo- mas mirė.

Religiniai fanatikai Par- keriai atsiskak sūniui leisti insulino. Jie pasitikėjo, kad kunigo tepami aliejai ir "dievo galybė" sūnų išgy- dys. O dabar, kai sūnus mirė, jie tiki, kad dievas jiems Wesley grąžins.

NAUJIENOS IŠ LIETUVOS

AUGA GAMYBOS TEMPAI
Akmenės statybinių me- džiagų kombinato kolekty- vas viršijo septynių mėnesių bendrosios produkcijos ga- mybos planą. Statyboms at- duota 2,087 tonos kalkių, 292 tūkstančiai vieneto silikati- nių plytų, 1,090 tonų aktyvi- zuotų miltelių daugiau, negu buvo planuota. Ši produkcija panaudojama asfalto ga- mybai.

Tokiu būdu, įsijungę į socialistinį lenktyniavimą, įmonės žmonės nuo metų pradžios viršum plano pa- gamino prekinės produkcijos už 29 tūkstančius rublių.

A. BRUŽAS

STATYBOSE - BŪSIMIEJI INŽINIERIAI

HELŠINKIS. Pasaulinės Taikos Taryba buvo paskel- busi rugsėjo 4-10 "Čilės Solidarumo sąvaite", kurio- je visame plačiame pasaulyje buvo ruoštos demon- stracijos už Čilės liaudies valdžios gynimą.

L. MICKUS

Photographs for The New York Times by GEORGE JAMES and MIKE LIEN
Buvęs Jungtinės Mainierių Unijos prezidentas W.A. Boyle dviejų detektyvų vedamas į kalėjimą. Kaltina jį Yablonskio žudymu.

Čilės militaristų grupė nuvertė liaudies valdžią

Antradienį, rugsėjo 11 dien- je Santiago įvyko kruvinas perversmas. Militaristai nu- vertė demokratinę Liaudies Fronto valdžią. Jos preziden- tas Salvador Allende nužudytas. Visą valdžią į savo rankas paėmė keturi generolai. Šalyje paskelbtas karo stovis. Įvesta griežiausia militarinė diktatūra. Buvusios liaudies valdžios žmonės medžiojami ir masiniai are- stuojami.

Liaudies valdžia su socialistais ir komunistais prieš- kyje išsilaikė tikrai trejus metus. Įvedė daug reformų. Tas nepatiko turčiams ir Amerikos kapitalistiniams inte- resams. Net kelias atvejais jie bandė valdžią nuversti. Ruošė prieš ją demonstracijas. Bet tik dabar jiems pa- vyko. Šiuos žodžius rašant, dar nėra žinių, kaip į šį mili- taristų pučą pažiūrės liaudis už sostinės. Kalbama, kad šalyje prasidės civilinis karas.

Naujas narkotikų kontrolei įstatymas

Albany. Rugsėjo 1 d. New Yorko valstijoje įėjo galion naujas ir griežtas įstaty- mas įvairiems narkotikams kontroliuoti.

Įstatymas nusako viso gy- venimo bausmes narkotikų agentams, pardavinėjanti- ems arba pas save laikanti- ems narkotikus.

Libija aliejų nacionalizuoja

Tripolis. Libijos valdžia paskelbė, kad ji perima 51% visų užsienio kompanijų in- vestmentų į aliejaus pramonę.

Valdžia tai daro, kad ga- lėtų apsaugoti savo aliejaus pramonę nuo užsieniečių kontrolės.

Auto darbininkai ruošias streikui

Detroitas. Jungtinė Auto- mobilių Darbininkų unija be- veik vienbalsiai pasisakė už streiką, jeigu automobilių kompanijos nepatenkins jų reikalavimų.

Pirmas streikas gali būt paskelbtas rugsėjo 14 d. Chrysler korporacijos fab- rikuose.

Kongreso sesija pradėjo svarstyti daugybę įvairių bilių ir naujų problemų

Washingtonas. Po atosto- gų kongresmenai ir senator- riai susirinko svarstyti įvairių pasiūlymų ir naujų problemų.

Viena svarbiųjų proble- mų, kaip sulaikyti pragyve- nimo kainų kilimą ir inflia- cijos didėjimą, kai rugpjūčio mėn. urminės kainos pakilo 5,8%. Tai didžiausias paki- limas nuo 1946 metų.

Prez. Nixonas pasimojo vėtavimu sunaikinti Kongre- so užgirtą minimum algų \$2,20 į valandą bilių. Kon- gresas turėtų dviem trečda- liais balsų atmesti Nixono vėtavimą.

Šioji Kongreso sesija su- sitiks su darbo žmonių kovo- mis. Visur darbininkai rei- kalauja didesnių algų. Jie jaučiasi esą nuskriausti, kai algos tebėra išaldytos, o pragyvenimo kainos nesvie- tiškai kyla.

PAT BONNER-LYONS

Bostono Jaunųjų Darbinin- ku Išsilaisvinimo Sąjungos vadovė ir kandidatė į Bosto- no mokyklų komitetą Pat Bonner-Lyons įrodė miesto tarybos posėdyje, kad reikia radikalių reformų mokyklų sistemoje. Miesto taryba priėmė jos siūlymą ir pa- siuntė Massachusetts legis- latūrai tris reformų planus.

TSRS ir Amerikos jaunimo forumas

Tarrytown, N. Y. Mary- mount kolegijoje vyko Tary- bų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų jaunimo forumas, kuriame dalyvavo 36 tarybi- niai jaunuoliai ir 40 ameri- kiečių jaunuolių.

Jie draugiškai pasidalino mintimis svarbiaisiais tarp- tautiniais klausimais, kaip branduoliniu karo pavojus, JAV ir TSRS santykių gerini- mas, santykiai su Kinijos Liaudies Respublika.

Naujos plieno kai- nos didina infliaciją

Washingtonas. Pragyve- nimo Kainų taryboje Nacio- nalinis Vartotojų Kongresas įrodinėjo, kad aukštai iškel- tos plieno kainos žymiai pri- sideda prie infliacijos padi- dėjimo.

Buvęs senatorius Fred Harris ir JADU prezidentas Woodcock taipgi liudijo, kad prekių kainų kilimas sudaro rimtą priežastį infliacijai kilti.

Podgornas tarėsi su Anglijos princu

Maskva. Anglijos karalie- nės vyras princas Phillip buvo iškilmingai čia pasi- tiktas. TSRS prezidentas Podgornas tarėsi su princu apie tarp aliejų šalių santy- kių gerinimą. Taipgi kartu dalyvavo puošniame bankete.

Phillipo dukrė princesa Anne pirmiau buvo atvykusi su turistais ir kartu lankėsi keliuose miestuose. Mano- ma, Anglijos karalienė Eli- zabetha taipgi lankysis Tary- bų Sąjungoje. Tai pirmą kartą po revoliucijos Angli- jos karališkos šeimos nariai lankosi Tarybų Sąjungoje.

Streikas uždarė dienraščius

St. Louis, Mo. Tymsterių unijos paskelbtas streikas uždarė abu šio miesto ko- mercialinius dienraščius.

Unija kovoja automacią, kuri skubina darbą ir maži- na darbo jėgą.

II DALIS
Vaikštai po Maskvą,
lyginu ją su New Yorku

VYT. ALSEIKA,
mūsų bendradarbis Vilniuje

KODĖL MASKVA
MALONIAI NUTEIKIA

Anksčiau esu girdėjęs
nuomone, kad Maskva - neįdomi, kad joje nedidelis
automobilių judėjimas, kad
tai miestas, toli atsilikęs nuo
Paryžiaus, Vienos, kitų so-

Tiesa, gražus, puošnus
Leningradas - ir jį man teko
kiek pažinti, bent anksčiau.
Taip, savo statyba Leningra-

Maskva žymiai daugiau
modernėja negu toks Pary-
žius ar ypač Viena. Ji ple-

Ne tik statyba patraukia
akį. Kas tikrai žavi, tai
miesto švara, patys gyventojai,

KALININO PROSPEKTAS,
KURĮ PAMILTŲ
AMERIKIEČIAI...

Jau minėjau, kad tas kelias
dienas teko nakvoti Lietuvos
TSR atstovybės patalpoje

Gal būt, kad kurlė turistai
skuba į žinomą Gorkio pre-
kybos gatvę (Maskvos
Broadway...), bet man įstrigo
tas Kalinino prospektas

Taip, negalima neigti -
New Yorkas stebina savo
skaiskreiperiais (dangorai-

O 1962 m. iš naujo išpla-
nuota Kalinino gatvė Mask-
voje kaip tik, priešingai, yra
pavyzdys, kaip statyti aukš-
tuosius pastatus ir - su skoniu.

Taip, tą prospektą būtina
pamatyti ir nesistėbuli, kad
tie namai - "knygų puslapiai",
jau pavaiždujami ir
atvirutėse, ir šiaip spaudoje.

IS 20 AMŽIAUS
Į 1812 METŲ LAIKUS...

Kalinino nuostabusis pro-
spektas siekia Maskvos upę,
ir, tiltų pravažiavus, čia
prasižėdė Kutuzovo ilgas
prospektas. Dar kilometras

Tokių šuolių iš modernių
jų laikų į senuosius šimtme-
čius - Maskvoje daugybė.

Bet ir vėl grįžkime į Kalinino
prospektą. Juk čia
netoli Arbatajio metro stotis,
iš kurios gali pasiekti
tolimiausius miesto kampus.

Bevaikšči odamas aptinkli
Knygų Rūmus, sakoma, pa-
čius stambiausius visoje
Europoje. Puikiai sutvarkyti
visi skyriniai, o geografinės

Dabar kiekvieną dieną iš
Vievio paukštyno į Vilniaus,
Kauno, kitų miestų parduotuves
išsiunčiama po 350-300
tūkstančių kiaušinių ir tris tonas
paukštienos.

Dabar kiekvieną dieną iš
Vievio paukštyno į Vilniaus,
Kauno, kitų miestų parduotuves
išsiunčiama po 350-300
tūkstančių kiaušinių ir tris tonas
paukštienos.

Maskvoje nuo minėtos
aikštės.
Tas žiedas įgalina auto
mašinas vystyti didžiulį
greitį ir trafiko nestabdą jo-
kios šviesos. Tokių žiedų
mieste esama ir daugiau.

- Bet ar neturite vadovų
po Maskvą? - klausiu.
- Gal bent anglų bei kitomis
kalbomis? Ne - atsako -
išparduota. Taip, jie lei-

MIESTAS SU ŽIEDŲ -
GATVŲ SISTEMA

- Ar jūs įsimylėjęs į Kalinino
prospektą? - gal kas
paklaus. Visai ne, tik jis
man krito "į akį", nes pa-

AUTO MAŠINOS ŽUJA
VISMOMIS KRYPTIMS

Turistas ar naują svečių
Maskvoje nustebs auto ma-
šinių gausumas. Jei pati
šalis automobilių atžvilgiu

Aišku, negalėjai nesido-
mėti ir aplamai pačiu mies-
tu, jo suplanavimu, trans-
portu, pastatais, kultūros

Kas būdinga Maskvai - tai
žiedų, ratų sistema. Vienas
toks auto kelio žiedas, galu-
tina baigtas 1962 metais.

(Bus daugiau)

Tie apskritimai - žiedai
būdingi ir požemio transpor-
tui. Juk štai ir viena metro
linijų, vadinama "kolcova-
ja", lygi žiedui - įlipi vie-

Zinoma, tokiam New
Yorko-Manhattan naujai at-
vykusiems susigaudyti žymiai
lengviau kaip Maskvoje. Čia

Užtat gelbsti tas puikūs
metro, padeda ir pernai iš-
leisti labai geri miesto pla-
nai, nemaža tulkos susilauki

Šimtas įkurtuvių

MAŽEIKIAI. Lygiai šim-
tas šeimų atšventė įkurtu-
ves. Pastatyti nauji gyvena-
mieji namai - vienas 45, o

Sėkė valdybos raportai.
AL Alekšienė perskaitė praė-
jusio susirinkimo tarimus.

Sėkė valdybos raportai.
AL Alekšienė perskaitė praė-
jusio susirinkimo tarimus.

(Bus daugiau)

Eddystone, Pa.

Gyvenu Fairfield, Conn.,
bet pasiukvatijau nuvažiuo-
ti į Eddystoną. Ir tai padar-
riau rugpjūčio paskutinę die-
ną. Nuvažiuau traukiniu.

Buvo labai malonu pasi-
matyti su drg. Lipčiumi, su
tuo nuoširdžiu pažangiečiu,
kuris taip nuoširdžiai iš visų
pajėgų visą gyvenimą dar-
buojasi dėl žmonijos labo.

St. Petersburg, Fla.

Rugpjūčio 25 d. į L. S. C.
klubo pobūvį susirinko daug
svečių. Jau sugrįžo Helena

Užtat gelbsti tas puikūs
metro, padeda ir pernai iš-
leisti labai geri miesto pla-
nai, nemaža tulkos susilauki

Užtat gelbsti tas puikūs
metro, padeda ir pernai iš-
leisti labai geri miesto pla-
nai, nemaža tulkos susilauki

(Bus daugiau)

Iš parengimų komisijos
raportą pateikė P. Mocka-
petris ir P. Alekna.

Abudu labai patenkinti visa
kelione. Sakė, kad jiedu
buvo visur draugiškai sutik-
ti ir priimti. Aplankė sa-
vuosius ir draugus. Džiau-
gėsi jo gimtojoje šalyje
žmonių gerovės suklestėji-
mu.

Chicago, Ill.

IS SEKMINGO
"VILNIES" PIKNIKO
Nepaisant, kad rugpjūčio
26 dieną buvo labai karšta ir
drėgna, bet į "Vilnies" pik-
niką, vykusį Santa Fe parke,

Skaitau "Laisvėje", kad
rugsėjo 16 dieną yra Water-
buryje ruošiamas spaudos
naudai parngimas. Čia tai

Philadelphi, Pa.

AIČIŲ DRAUGAMS IR
DRAUGĖMS!
Ilgokai LLD 10 kuopos na-
riai ir spaudos rėmėjai kal-
bėjo, rūpinosi, kodėl per il-

ELIZABETH, N. J.

ELIZABETH, N. J. Jung-
tinės Farmų Darbininkų uni-
jos nariai ir jų rėmėjai de-
monstratyviai piketavo Shop

WASHINGTONAS,

WASHINGTONAS, Agri-
kultūros departamentas ra-
portuoja, kad rugpjūčio 15 d.
farmų produktų kainos buvo
pakilusios 20%.

Rugsėjo antrą dieną buvo
labai karšta. Kai kuriuos
draugus anikai išsivežė į
pajūrius, kur vėšiau. Bet į
parengimą svečių susirinko-
gražus būrys.

Prasidėjus programai,
pirmininkas paskelbė vardus
kelių mirusių ir sergančių
draugų. Vietinis veikėjas
Juozas Kazlauskas ir vėl

WASHINGTONAS,

WASHINGTONAS, Agri-
kultūros departamentas ra-
portuoja, kad rugpjūčio 15 d.
farmų produktų kainos buvo
pakilusios 20%.

Mūsų parengimai, nors ir
sunkiose sąlygose, duoda
pelną mūsų spaudai, nes čia
turime puikių moterų, kurios
namie pagamina ir aukoją

Padėgimui parengimo iš-
laidų aukojai sekami: K.
Čiurlis \$25, Dūdonis \$20, J.
Shaskas \$15. Po \$10: A.
Lipčius, P. Gižauskas, J.
Krasnitskas, A. Zambuce-
vičius, E. Mulokaitė, J. Dan-

Padėgimui parengimo iš-
laidų aukojai sekami: K.
Čiurlis \$25, Dūdonis \$20, J.
Shaskas \$15. Po \$10: A.
Lipčius, P. Gižauskas, J.
Krasnitskas, A. Zambuce-
vičius, E. Mulokaitė, J. Dan-

Padėgimui parengimo iš-
laidų aukojai sekami: K.
Čiurlis \$25, Dūdonis \$20, J.
Shaskas \$15. Po \$10: A.
Lipčius, P. Gižauskas, J.
Krasnitskas, A. Zambuce-
vičius, E. Mulokaitė, J. Dan-

(Bus daugiau)

Jai artėjo garbingas gimtadienis

V. BOVINAS

Margaret Valilionienė, o mergaitinė pavardė Magdelena Viltrakytė, gimė 1893 metais. Šių metų spalio 28 dieną ji būtų minėjus savo 80-tą gimtadienį. Ji gimė ir augo Majoriškių kaime, Vilkaviškio apskrityje. Jos tėvai Ignas ir Magdalena Viltrakiai buvo mažžemiai valstiečiai. M. Viltrakytė negalėjo tikėtis, kad jos tėveliai sukrautų jai krautį ar gausią pasogą. Ji savo žėgomis žengė į gyvenimą.

Sulaukusi 17 metų, Viltrakytė paliko suvalkijos kalnelius ir lygumas. 1910 metais ji atvyko Amerikon, Pradžioje jos gyvenimo buvo Brooklyne, N. Y., kriaučių siuvelyklose. Čia ji pažino skirtumą tarp darbininko ir darbdavio, stoji į siuvėjų profesiją (uniją). Tuopaiū ji brenšo klasiniū ir politiniū LSS 19-tos kuopos veikloje. Ten Viltrakytė sutiko gyvenimo draugą Aleką Valilionį. Gražioje santarke jiedu gyveno nuo 1919 metų iki A. Valilionio mirties (jis mirė š. m. kovo 18 dieną.).

Margaret Valilionienė buvo veikli narė visose pažangiųjų lietuvių organizacijose, kaip LLS, LDS, Moterų susivienijime ir kitose. Žinoma, yra skirtumas būti nariu ir būti organizacijos veikėju - veikti kuopų valdybose, komisijose ir parengimuose. Margaret Valilionienė virš 50 metų vienatp ar kitaip tarnavo pažangioms organizacijom. Ir tais laikotarpiais, kai pažangiame judėjime kilo politiniai ginčai, kai atsiradavo "dešiniųjų ir kairieji sparnai", M. Valilionienė, taip ir jos vyras Alekas, visuomet suprato, kuri linija buvo teisinga.

Pradžioje 20-to amžiaus vyrų, moterų, merginų veik masiniai emigravo iš Lietuvos kaimų į Amerikos miestus. Dauguma mūsų brolių ir sesučių buvo mažamoksliai, o kiti ir visai beraščiai. M. Valilionienė savo biografiniuose atsiminimuose labai kukliai pasako - "aš savamokslė". Matyt, todėl ji taip uliūli ir rūpinosi savo ir kitų moterų mokslu, apšvieta. Prieš 40-50 metų, Brooklyne veikė LLD (tuomet ALDDL) 81 moterų kuopa. Valilionienė moterų kuopoje jau veikė ne tik kaip eilinė narė, bet ir kitų švietėja. Štai koki pranešimą randame 1931 metų "Laisvėje":

"Draugė M. Valilionienė Brooklyne valgių gaminio specialistė, kuri yra teikusi daug patarimų per šį skyrių ir A. L. D. L. D. moterų kuopos susirinkimuose, atėinanti pirmadienį kalbės or bangomis apie tai, kaip pasirinkti naudingą sveikatai mėsą ir kaip jį pagaminti, kad nenustotų maistingumo".

Tačiau M. Valilionienė pasakaita nebuvo vien tik apie sėkiko maisto gaminimą, nors ši tema anais laikais, gyvenantiems Amerikos industrialinių miestų sąlygose, buvo svarbi. Bet Valilionienė paskaitoje dėstė visą LLD moterų kuopos visuomeninę veiklą - ruošiamas paskaitas apie moterų darbą, lygų atlyginimą siuvimo indūstrijoje. Taip pat ji ragino moteris dalyvauti kuopos sueigose, kuriose būna savitarpio lavinimosi pamokos apie rašybą, politiką ir kitais visuomeniniais klausimais.

Įvairenybės

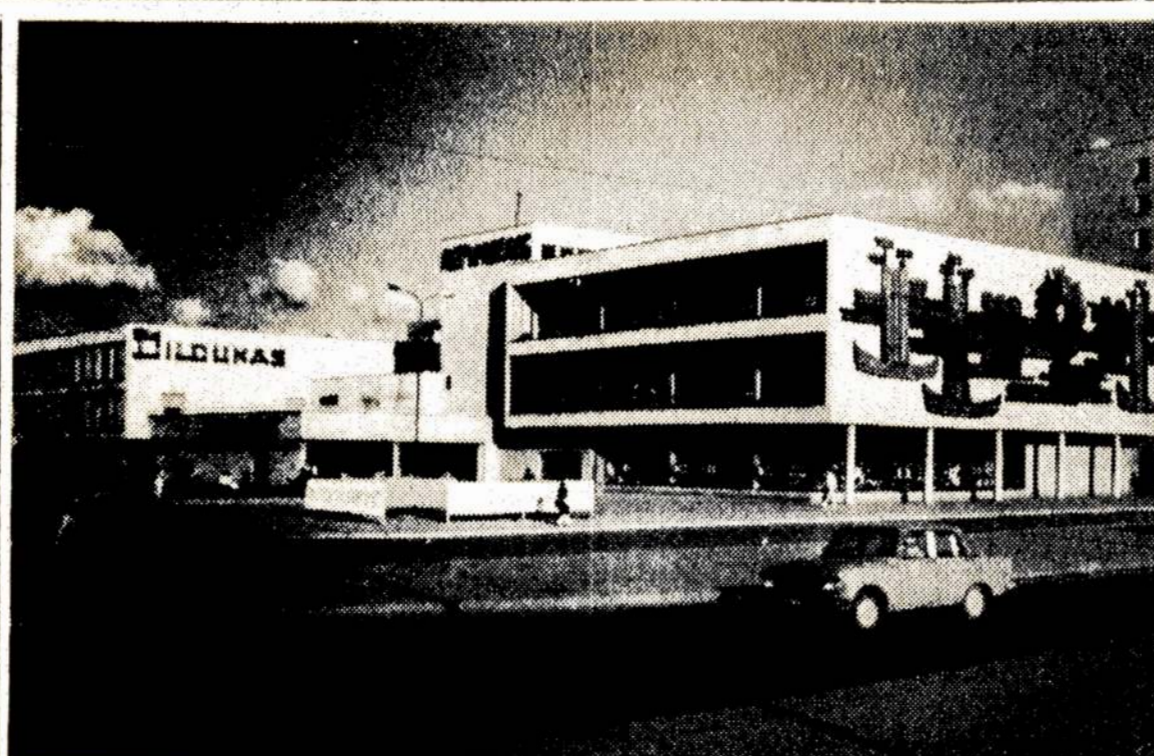
LAZERIS AKLIESIEMS

Aklas žmogus iki šiol sau kelią susirasdavo paprastai lazdele. Dabar lazerio spinduliai jo "akirači" gali žymiai išplėsti. Amerikiečių firma "Bioniks Instruments" Pensilvanijoje sukurtavo lazdą akliesiems, kuri jau daugiau kaip metai sėkmingai bandoma praktikoje. Lazda siunčia lazerio spindulius trimis kryptimis. Siunčiamų bangų ilgis toks, kaip ir infraraudonųjų spindulių. Aparatą maitina baterijos, kurios išsikrauna po 4 val. naudojimo.

Iš pirmojo siųstuvu nukreipti žemyn spinduliai "užčiuopia" kello klūtis. Antrasis spinduliu srautas nukreipiamas tiesiai į priekį ir siekia iki 3,6 m. Trečiasis srautas ieško klūtųjų galvos aukštyje.

Atsimušę į klūtį, spinduliai grįžta atgal ir paverčiami aukstiniais ar mechaniniais signalais.

Japonijos švietimo ministras praneša, kad per pastaruosius 72 metus japonų ūgis padidėjo vidutiniškai 15 cm. Trylikos metų paaugliai "paaugo" 14,4 cm, o mergaitės - 15,5 cm.

Grupė Klaipėdos projektuotojų ir statybininkų už visuomeninį prekybinį centrą paskirta 1973 metų TSRS Ministrų Tarybos premija.

Centrą, kuris yra naujame mikrorajone netoli Žemaičių plento, sudaro universalinė parduotuvė, restoranas, knygynas, kino teatras, ryšių skyrius. NUOTRAUKOJE: visuomeninio prekybinio centro fragmentas.

B. ALEKNAVIČIAUS nuotrauka

Tarybų Lietuvos mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonės išvystymas

K. STRUMSKIS

Pirmiausia, nuo ko buvo pradėta.

1939 m. Lietuvoje veikė 120 mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonės įmonių, kuriose dirbo tik 3,618 darbininkų. Kitais žodžiais tariant, 1939 m. šios pramonės šakos lygis buvo žemesnis, negu 1913 m. - tais metais 33-se įmonėse dirbo 4,600 darbininkų. Tokį smukimą paaiškina ta aplinkybė, kad Lietuva, po spalio socialistinės revoliucijos iškritusi iš buvusios carinės Rusijos sistemos, neteko plačių Rusijos rinkų. Nepajėgdama konkuruoti užsienio rinkoje, buržuazinės Lietuvos mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonė prarado vystymosi perspektyvą.

Apsidraudus protekciniais muitais nuo užsienio konkurencijos, Lietuvos buržuazija nebuvo suinteresuota investuoti papildomus kapitalus šios pramonės šakos vystymui. Tad natūralu, kad gamybiniš šios pramonės bazė tapo silpna, įrengimai pasenę ir susidėvėję. Gamtyboje vyravo rankinis darbas. Įmonės susmulkėjo. 1939 m. mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonė sudarė 4,8% visos pramonės lyginamojo svorio, kurioje dirbo 9,4% visų pramonės darbininkų.

Nesudėtinga buvo ir šios pramonės šakos įmonių gaminama produkcija. Daugiausia buvo gaminami metaliniai indai, vyns, viela, statybiniai apkaustai, radiatoriai, vamzdžiai, paprastiausios žemės ūkio mašinų - arklinės kuliarnosios, plūgai, akėčios, arkliniai grėbliai ir pan. Sudėtingesnę produkciją - stakles, variklius, kompresorius, elektros ir radiotechnikos reikmenis, instrumentus - Lietuva buvo priversta importuoti.

BEVEIK VISKAS IŠ NAUJO

Tad atkūrus Lietuvoje tarybų valdžią ir įsijunusį tarybinių tautų šeimą, taip kitų krašto industrializavimo uždavinių, vienas svarbiausių buvo mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonės pertvarkymas, jos spartus išvystymas. Buvo būtina nedelsiant paleisti į darbą buržuaziniais metais užkonservuotus gamybinius įrengimus, rekonstruoti ir išplėsti veikiančias, statyti naujas įmones.

remtis bendrasąjungine ekonominė bazė ir įvairiapusiškas ekonominis bendradarbiavimas su kitomis tarybinėmis respublikomis.

KITŲ TARYBINIŲ TAUTŲ TALKA IR PARAMA

Ir iš tikrųjų: imtis spręsti tokius sudėtingus ir daug lėšų reikalaujančius uždavinius be kitų tarybinių respublikų paramos būtų neįmanoma. Kalba ejo apie visos eilės naujų, specializuotų, aprūpintų naujais technika įmonių pastatymą nugriautų įmonių vietoje, naujų pramonės šakų sukūrimą, jų aprūpinimą kvalifikuotų darbininkų ir specialistų kadrais.

Parama, kurią suteikė kitos tarybinės respublikos tiek pirmaisiais pokario metais, tiek vėlesniu laikotarpiu atkuriant ir išvystant mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonę yra neįkainuojama. Sąjunginės respublikos siuntė į statomas ar naujai statomas įmones įrengimus ir mašinas, žaliavas ir įvairiausias specialias medžiagas. Štai tik porą pavyzdžių: naujai pastatyti Vilniaus elektros skaitiklių gamyklai įrengimus atsuntė 42 kitų respublikų pramonės centrai - Maskva, Leningradas, Sverdlockas, Vladimiras, Tula, Ryga, Talinas ir kt.; kelios dešimtys miestų atsuntė įrengimus Šiaulių dviračių gamyklai, tame tarpe - Maskva, Leningradas, Kijevas, Minskas, Tbilisi, Talinas, Gorkis, Odesa, Kulbyševas, Vitebskas, Charkovas, Saratovas, Novočerkaskas, Sverdlovskas ir daugelis kitų. Panaši parama buvo suteikta visos pokario metais pastatytoms, rekonstruotoms ir išplėstoms įmonėms. Šalia to, kitos respublikos aprūpino šias įmones reikalingomis žaliavomis ir medžiagomis. Pavyzdžiui, metalų tiekė virš 40 kitų respublikų pramonės centrų.

IR RYŠIAI SU KITAIŠ SALIES RAJONAIS

Išaugus Lietuvos mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonės apimčiai, išryškėjus jos specializacijai, išsiplėtė kooperatiniai ryšiai su kitais šalies ekonominiais rajonais. Pavyzdžiui, Vilniaus elektrinio suvirinimo įrengimų gamykla įvairius mazgus, variklius, dizelius ir kitas reikalingas sudėtingas kompleksuojamoms suvirinimo agregatams tiekia virš 100, ketus liejinius, žaliavas ir įvairias medžiagas - virš 150 kitų respublikų gamyklų; Šiaulių dviračių gamykla beveik 5 tūkst. pavadinimų dalis ir medžiagų gauna iš beveik 150 kitų respublikų pramonės įmonių ir pan.

Kuriant iš esmės naują respublikos mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonę, itin opus tapo specialistų ir kvalifikuotų darbininkų kūrimas. Ir šioje srityje kitos tarybinės respublikos atėjo į pagalbą. Savo aukštosiose ir specialiosiose vidurinėse mokyklose bei gamyklose jos padėjo ruošti nacionalinius lietuvių kadrus, galinčius valdyti naują ir sudėtingą techniką.

Parama, vystant mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonę, buvo teikiama ir kitomis formomis: paruošiant statomų įmonių techninę dokumentaciją, padedant įsivaiinti naują techniką, tobulinant technologi-

Svečias iš Amerikos

Rugpjūčio 17 dieną netikėtai mus, Lietuvos žemės ūkio akademijos darbuotojus ir studentus, aplankė mielasis floridietis Jonas Smalenskas. Jis pradžiugino mus atvežęs iš tolimos Floridos gėlių sėklų ir kitų vertingų dovanų.

Svečias apžiūrėjo svarbiausius Lietuvos žemės ūkio akademijos objektus, domėjosi jos įsivystymo istorija, o taipgi sunkiais mokslo keliais pirmųjų Lietuvos agronomų Mikalojaus Katkaus ir kitų, kurie carizmo laikais pusbadžiai gyvendami siekė mokslo šviesos. Tačiau mažai lengvesnės, darbo žmonių studentų, gyvenimo ir mokslo sąlygos buvo ir buržuazinio Lietuvos valdymo metais, o todėl darbininkų ir vargingųjų valstiečių vaikai akademijoje mokintis negalėdavo.

Drg. Smalenskas asmeniškai pamatė, kad tik Tarybų Lietuvoje studentams sudarytos puikiausios sąlygos mokintis ir gyventi: mokslas nemokamas, studentams mokamos stipendijos, pastatyti nauji penkių aukštųjų centrinių rūmai su penkiais šimtais auditorijų ir laboratorijų studentų mokslo reikalams, dideli ir gražūs žemės ūkio mechanizacijos rūmai, kur mokinais studentai inžinieriais mechanikais ir elektrikais, išdidžiai šviečia šeši, puikūs, po keturis aukštas, studentų bendrabučiai, kuriuose gyvena apie 2,600 studentų. Drg. Smalenskas žiūrėjo į linksną studentiją ir džiaugėsi, kad dabar tiek daug jaunimo mokinais. Darbuotojai ir studentai padėjo drg. Smalenskui už aplankymą ir palinkėjo jam kuo geriausios sveikatos bei laimingos kelionės.

A. GUČIUNIETIS

Brockton, Mass.

LLD 6 kuopos pirmas susirinkimas po atostogų įvyko rugsėjo 2 d. pas Ch. Ustupą. Dėl karšto oro nedaug narių nedalyvavo.

Pirm. Ch. Ustupas atidarė susirinkimą 2 val. po pietų. Skaitytas birželio mėnesio susirinkimo protokolas ir priimtas.

Išduotas raportas iš įvykusio birželio 17 d. spaudos naudai piknio, kuris davė \$133,81 pelno, kuris buvo tuoj išaukotas spaudai: "Laisvei" \$50, "Vilniai" \$50 ir "Daily World" \$25. Raportas komisijos busu vinių, radiatorių iki skaičiavimo mašinių, televizorių, radio aparatūros - štai tas kelias, kurį nuėjo Lietuvos mašinių gamybos ir metalo apdirbimo pramonė tarybų valdžios metais broliškų tarybinių tautų šeimoje.

TIRPSTANTIS PLUOŠTAS

Pluoštą, kuris tirpsta vandenyje greičiau už cukrų, sukūrė Taškento tekstilės ir lengvosios pramonės institutas. Pluoštas pavadintas "uzbalonu". Jis gaminamas iš pigios medvilinės celuliozės.

Dabar tekstilinėms pradedams austi tikra šių žodžių prasme ažiūrinus audinius. Anksčiau jų gamyba buvo ribojama, kadangi paprastoms audimo staklėms labai ploni siūlai netikdavo.

Naujasis pluoštas bus naudojamas medicinoje, lengvojoje ir maisto pramonėje ir kt.

S. RAINARD

MICHIGAN CITY, Ind. Sukilę kaliniai buvo pasigrobę 3 sargas. Bet sukilimas buvo greit numalšintas ir sargai išlaisvinti.

